

Katedra výchovné dramatiky DAMU a vývoj oboru v posledních dvaceti letech

Katedra výchovné dramatiky slaví 20 let od svého vzniku. V současnosti spolu s ateliérem Divadlo a výchova na JAMU zajišťuje komplexní vzdělávání v oboru dramatická výchova. Vznikla v době velkého entuziasmu pro hledání nových cest (nejen) ve vzdělávání, v době určitého souzvuku mezi teorií, praxí a řídicí sférou. Pedagogové zdůrazňovali nové hodnoty vzdělání a vzdělávání, do popředí se dostávaly otázky humanizace školy, inovace metod, vzdělávacích plánů, osobnostně sociální dimenze procesu edukace... Lektori propagující principy dramatické výchovy velmi výrazně souzněli s těmito tendencemi, dokonce často stáli v popředí snah o proměnu školy. Zájem o semináře a dílny byl veliký, stejně tak i o studium oboru, který nemá v naší škole pevnou tradici. Dramatická výchova se dostala do povědomí širší pedagogické veřejnosti. To bylo počáteční období, v němž se utvářel model studia nového oboru na vysokých školách – na DAMU, JAMU, některých pedagogických fakultách. Na DAMU to byla zejména doc. Eva Machková, která rozhodujícím způsobem přispěla k založení katedry a od počátku vytvářela tomuto oboru teoretické zázemí.

Dramatická výchova se následně stala součástí programu Obecná (a Občanská) škola a Národní škola. Principy akcentující osobnostní a sociální dimenzi dramatické výchovy, které její lektori nabízeli v seminářích, kurzech, dílnách, se postupně staly (snad) obecně přijímanými zásadami. Dramatická výchova se tak jasněji vymezila jako obor pedagogicko-umělecký, akcentovala svůj zásadní vztah k dramatickému umění, z něhož čerpá metodologická východiska pro proces a k němuž směřuje své výstupy. Takto se stala později i součástí RVP pro ZŠ v oblasti Kultura a umění, a to jako obor doplňující, ale také jako metodická opora pro výuku v jiných oblastech.

Proměnou prošlo i vzdělávání v základních uměleckých školách, z nichž se mnohé rozšířily na školy čtyřrobové, tedy i s oborem literárně-dramatickým.

Mnozí pedagogové katedry výchovné dramatiky velmi aktivně vstoupili do argumentace o potřebnosti tohoto oboru v rámci kurikul různých typů

škol i v jiných institucích zaměřených na umělecké vzdělávání, do diskusí o oboru, který hledal své teoretické opory.

Během let získala katedra pevnější místo v kontextu studia na DAMU. Velmi výrazné je však její působení také mimo fakultu. Pedagogové katedry, ale často i studenti nebo absolventi působí jako lektori mnoha seminářů a dílen, jako lektori porot na recitačních a divadelních přehlídkách, organizují vzdělávací akce pro pedagogy i širší veřejnost, zapojují se do programů různých typů škol i neškolských zařízení (muzea, galerie, knihovny, centra volného času...), publikují na stránkách *Tvořivé dramatiky*. Katedra ve spolupráci se Sdružením pro tvořivou dramaturgii uspořádala i dvě velmi významné konference: *Dramatická výchova a dítě v bludišti dnešního světa* roku 2000 (v rámci projektu Praha – evropské město kultury) a konferenci *Dítě mezi výchovou a uměním – dramatická výchova na přelomu tisíciletí* v roce 2007.

V současné době hledá katedra své cesty dál. V kontextu DAMU je třeba zviditelnit aktivity katedry a jejích studentů, hledat propojenost s jinými katedrami a pracovišti DAMU, diskutovat nové podoby studia. Nové výzvy pro studium přináší uplatnění oboru v neinstitucionálním vzdělávání, vzdělávání dospělých, proměňují se a obohacují podoby divadelních prostředků ve vzdělávání, roste potřeba výzkumu. Současná společensko-ekonomicko-politická situace navíc vyžaduje novou argumentaci místa umění ve vzdělávání – při opětovném tlaku na výkon, příklonu k testování a kognitivní dimenzi edukace je místo umění ve vzdělávání upozaděno a obhájení jeho místa v kurikulu různých typů škol je (pokolikáté už?) opět aktuální.

Z výše napsaného vyplývá, že studium na katedře výchovné dramatiky DAMU vždy velmi zevrubně reflektovalo potřeby praxe. Připravit studenty na zvládnutí oboru v plné šíři není jednoduché. Vývoj studia směřoval k hledání vyváženosti a propojenosti pedagogických disciplín, disciplín uměleckých a studentské praxe. V minulých letech se vytvořil ve studijních plánech i velký prostor pro tvorbu vlastních divadelních projektů zaměřených do vzdělávání (např. projektů divadla fóra). Výstupy studentů tak směřují nejen k tvorbě didaktických projektů různého typu, ale i k vlastní umělecké tvorbě, divadelní tvorbě s dětmi, studenty a dospělými. Mnozí studenti a absolventi se se svými soubory pravidelně zúčastňují přehlídek divadla hraného dětmi a mladého divadla, někteří absolventi se vydali cestou tvorby v oblasti divadla ve vyučování (občanská sdružení Spolupospolu, Divadelta). Ve studiu je podporována i publikační činnost

studentů – kvalitní práce, projekty, scénáře jsou publikovány na stránkách *Tvořivé dramatiky*, na jejímž vydávání se katedra aktivně podílí.

Na absolventa oboru jsou kladeny značné nároky. Měl by být schopen uplatnit se jako pedagog dramatické výchovy, oboru drama na gymnáziích, literárně-dramatického oboru na ZUŠ a podobně zaměřených oborů na jiných typech škol, jako pedagog využívající divadelních prostředků, případně směřující k divadelní tvorbě s dětmi předškolního věku, věku základní školy, středoškoláky, ve vzdělávání dospělých, a to jak v institucích zaměřených na vzdělávání, tak i mimoinstitucionálně. Jiné nároky také přináší studium bakalářské a magisterské, jiný je profil studentů studia prezenčního a kombinovaného. Pro studenty je velmi náročné dostát požadavkům kvality pedagogických kompetencí i kvality dovedností múzických, pro nás pedagogy je úkolem (mnohdy nesnadným) vytvořit prostor, v němž by bylo obé v souladu a oborové propojenosti.

Často se setkávám s otázkou, zda studium dramatické výchovy náleží pedagogickým fakultám nebo vysokým školám uměleckým. Je zřejmé, že samostatné katedry dramatické výchovy na pedagogických fakultách by oboru velmi výrazně prospěly. Začarovaný kruh – dramatická výchova není ve škole, protože nejsou kvalifikovaní pedagogové (zejména na druhém a třetím stupni vzdělávání), a katedry nejsou, protože není předmět ve školách – by tak získal důležitý impulz k rozetnutí. V současnosti však není na pedagogických fakultách příznivá situace (především ekonomicky) pro zřízení nových pracovišť. Nynější podoby studia dramatické výchovy na těchto fakultách vznikly zejména v přelomovém období první poloviny devadesátých let a v současnosti jde, bohužel, spíše o jejich udržení nežli rozšíření. Taková je realita. Perspektivní je však spíše uvažování o tom, zda mohou pedagogické fakulty nabídnout ve svém studiu komplexně vše, co obor potřebuje. Studium dramatické výchovy je v těchto školách zcela logicky zaměřeno k formálnímu vzdělávání. Výše jsem však naznačil, že obor hledá širší uplatnění, nežli je školní edukace. Otázkou také je, nakolik jsou pedagogické fakulty schopny dostát nárokům studia v oblasti rozvoje múzických dovedností studentů a propojenosti studia pedagogicko-psychologických disciplín s potřebou rozvoje kompetencí absolventů pro vzdělávání v uměleckých oborech. Na druhou stranu je třeba v kontextu uměleckých škol čelit názorům, že vynikající umělec je automaticky zároveň vynikající pedagog, že pro zvládnutí edukace v oblasti umění (a to např. i v případě dlouhodobé práce s dětmi různého věku) je dostačující pedagogické

minimum. Zjednodušeně řečeno – pro studium oboru na pedagogických fakultách je jistým rizikem ztráta uměleckého zázemí oboru, pro studium na školách uměleckých naopak ztráta pedagogicko-psychologického zázemí. Podle mne má studium oboru své místo jak ve školách uměleckých, tak i ve školách pedagogických, neboť obě školy mohou své studium oboru směřovat k jinému profilu absolventa a jeho profesnímu zaměření.

Na závěr si dovolím malou osobní poznámku: Jsem v různých rolích pamětníkem řady fází, kterými obor prošel. Byla to období radostná i období zklamání. Věřím, že přestože je dnešní situace ve vzdělávání na všech stupních v mnoha ohledech neradostná, je to jen nadechnutí před další prací.